

МУХАРЕМ БАЗДУЉ

БЕЛЕГ НА ЛЕВОЈ БУТИНИ*

Имоџен је завршила психологију, радила је као психотерапеут и читала је ту стручну литературу ненормално много, рекла му је, знаш, та врста лица какву ти имаш, тако широко лице, оно се сада у литератури наводи као парадигматично и илустративно за људе склоне такозваној реактивној агресији, он се насмијао, то је онда добро, рекао је, реактивна агресија, значи да само реагујем агресивно, онда кад ме неко нападне први, насмијала се и она, друкчије, више као учитељица, па није то баш тако рекла је, није реактивна агресија нешто што подразумјева агресивну реакцију само на туђу агресију, него агресивну реакцију на туђе присуство као такво, то значи да је агресија дифолт опција, први начин на који се носиш са свијетом, док цивилизација заправо настаје еволутивним привилеговањем јединки које нису реактивно агресивне, то је оно што се зове припитомљавање, па је почела да му прича чудесну причу о руском научнику који је припитомио дивљу црвену лисицу, а помињући ту животињску врсту, рекла је и њено латинско име, Вулпес, вулпес, а њему кроз главу прође како је прије годину-двије, ту у његовој библиотеци у Оснабрику, гостовала млада аустријска књижевница, Корнелија се звала, са неким славенским презименом, нека луда дебела даркерка, која је сугестивну читала своју дугачку пјесму која се звала „Вулпес, вулпес”, било је нечег чудно еротског у тој пјесми, он ономад није капирао рефренско понављање те латинске ријечи, а сада му је било јасно да је Корнелија вјероватно алуudirала на ту луду причу о Димитрију Бељајеву и и његовом експерименту у коме су кроз само неколико генерације лисице постајале необично сличне псима, само зато јер је међусобно парио

---

* Одломак из романа у рукопису *Невидљива дружба*.

оне најмање склоне реактивној агресiji, знаш како је то изгледало, причала је Имоџен, он приђе кавезима у којима држе стотине лисица и скоро све су спремне да скоче на њега, растргале би га да нису у кавезу, оне гризу и руке које их хране, али међу двије или три стотине буде нека која није тако агресивна, он узме такву, па из друге групе узме неку сличну, мужјака и женку и бира стално такве, па се кроз неколико генерација агресивност изгуби, врста постаје припитомљена, али дешавају се и неке колатералне промјене, те припитомљене лисице су мање, главе су им уже, нарочито чељусти и што је нарочито карактеристично, на тијелу им се појављују мала острва депигментисаног крзна, то су оне бијеле пјеге, јако честе код паса и мачака, па и других припитомљених животиња, да, рекао је и код коња, и сјетио се нечега што је кренуо да изговори, а одустао је, јер би потрајало да објасни, а није желио да је прекида, сјетио се оне Балашевићеве пјесме, За мном цика, за мном потрага, а преда мном пут за Доврага, бар да ми је фићок ракије, ту би могло да се сакрије, још кад онда свирци нагаре, све ћу дати, све ћу пропити, само нећу моје мало магаре, с белегом на левој копити, нико мене не зна слушати, ко мој верни другар ушати, за мном ићи и сањарити, а не кварити, и док је она настављала да прича, њему се у глави вртила мелодија те пјесме, па је кроз мелодију чуо да постоји теорија како се оно што је руски генетичар успио вјештачки на фарми за неколико година, десило и у природи, спонтано за неколико хиљада година, али да нису тако настале само домаће животиње, него да је и данашња људска врста заправо самоприпитомљени хоминид, самоприпитомљени велики човјеколики мајмун, резултат еволутивне привилегије коју стичу организми мање склони реактивној агресiji, зато што су они и генерално здравији и стабилнији, пошто реактивна агресija кроз успутне хормоналне изливе ствара унутрашњу штету, да се и не говори о много већој могућности да агресивна индивидуа сконча прије но буде имала прилику да иза себе остави потомство, него кад је ријеч о некој мање агресивној, из те твоје приче испада да сам ја неки атавизам, рекао је, не знам те довољно да бих могла да кажем да си јако склон реактивној агресiji, додала је, мада неке тенденције очито постоје, ево и кад је овај тип пришао столу да тражи цигарету, теби се тијело најприје згрчило, као да си очекивао да те нападне, одмахнуо је руком, па мора човјек да буде опрезан, одговорила је да и не мора толико, у то вријеме они још нису били видјели једно друго голи, па се она нашалила и рекла да можда и гријеш, да он можда негдје има неки белег, насмијао се задовољно, то ћеш морати сама да видиш, па јој се приближио и шапнуо јој: А ти си моје мало магаре с белегом на левој копити, рекао је то, наравно,

на њемачком језику, бојећи се да ће да зазвучи глупо, због тог маргарета, али њој је било слатко, па је рекла да је њен белег више на левој бутини, него на левој копити, но да ће већ да види, добро је запамтио тај разговор, тада је схватио да Имоџен много лијепо зна да прича, да воли да је слуша, што му се са женама није пречесто дешавало, углавном су оне слушале њега, захваљујући тим њеним причама чак је почео и више да чита научнопопуларну литературу, а раније је све то потпуно игнорисао, Имоџен је, ето, имала име које би нани Девли било потпуно грозно, она би била сигурна да је Имоџен мушко, пошто, зна се, женска имена морају да завршавају на „а”, па ће и свака несретна Инес врло лако и врло брзо колоквијално бити прекрштена у Инеску, доживјела је нана Девла и вријеме кад ће у Високом бити помодарство дјевојчице називати Иман, али то је могла да поднесе, за њу су читав живот иман и вјера били синоними, па јој је свака Иман ипак аутоматски била женско као и свака Вера и Вјера, што опет не значи да би јој се допало име Фејт, Имоџен је вољела своје име и није јој било драго кад би га скраћивали било као Ими, било као Џени, њих двоје још увијек нису дошли до игре давања имена непостојећој дјечи, али је прилично сигуран да се њој не би допала идеја да јој се син зове Ерол, пошто она презире Ерола Флина који је, изгледа, био склон малољетницама до мјере да би коју деценију касније вјероватно заглавио на тешкој робији, Имоџен је једна од оних жена које код питања родне равноправности не признају историјски контекст, уосталом и против имена Мухамед би била не због тога што има нешто против ислама као таквог, него због Ајшине доби у вријеме кад су је удали за Посланика, не да би њој уопште пало на памет да би он из неког разлога желио сина назвати Мухамед, пошто му се из имена није видјело да му је мајка муслиманка и да, како је то незаборавно формулисао један сарајевски глумац, породично партиципира у исламу, уосталом, тај мијешани брак његових родитеља, како се то уобичавало називати и био је разлог идеје да ће поћи негдје далеко преко океана, у Америку, Канаду, Аустралију, на Нови Зеланд или Тасманију, пошто је кружила фама да те земље широко раширених руку дочекују пипл ин микст мерџис, постојала је, међутим, и друга теорија, по којој су Американци примали муслимане, Канађани Србе, а Аустралијанци Хрвате, али њу се његови родитељи одбацивали, можда и као задњи трзај идеје да свој брак сматрају неком врстом привилегије, није он тада размишљао о томе како је њихов брак утицала раздвојеност на почетку рата, кад су сви очекивали да цијела ствар не траје дуже од неколико мјесеци, кад су мајка и он успјели изићи из Сарајево до Високог, код нане Девле, а отац остао у Сарајеву због радне обавезе

и да чува стан, кад би се ријетким приликама чули телефоном, кад би отац могао доћи до сателитског, нису се свађали, али то није значило ништа, само што он у то вријеме није био свјестан тога, и кад је отац стигао до Љубљане, двадесетак дана послје њих, у први мах све је изгледало идилично, Одисеј, Пенелопа и Телемах, без Итаке, али Итака ће се већ пронаћи, макар у савезној држани Њујорк, али то није потрајало, мада је он дуго игнорисао сигнале и доказе, још у Словенији је било наговјештаја слома, а у Аустрији се то видјело малтене од првог дана, макар из накнадне перспективе, односно само из накнадне, као кад читаш криминалистички роман, па ти добар писац цијело вријеме даје наговјештаје ко је убица, а ти те наговјештаје не видиш, јер те вуче заплет, а писац је чаробњак па те наговјештаје оставља успут, тако гдје је најзбудљивије, а ти не примијећујеш, јер ниси Херкул Поаро, али касније, кад Поаро окупи све заинтересоване да им објасни шта се десило, кад крене да призива све те детаље који су га водили ка истини, ти се сјећаш ама баш сваког од њих, али им кад је требало ниси схватио смисао, тако су, ето, и међу кључне симболичне и емотивне шифре љубави његовог оца и његове мајке били музика и поезија Арсена Дедића, кад год би Арсен долазио у Сарајево, они би скупа ишли на те концерте, а и почетака своје љубави су се присјећали преко његових пјесама, мајку је у рату први пут видио да плаче, тад су њих двоје били у Високом, кад је на телевизији ишла пјесма коју је Арсен отпјевао са Кемалом Монтенем, оно „Ја се надам”, па тако и њему није било ни чудно ни необично, што је његов отац у тим њиховим првим заједничким данима у Аустрији, непрестано пјевушио ону једну нову Арсенову пјесму, ону објављену 1993. године, на албуму „Тихи обрт”, ону која отвара албум, Ја чујем како ноћ корача, од тебе глас ни добар ни зао, као страшне вијести, знакови на небу, између нас рат је стао, отварам врата у јутро нијемо, а преко ноћи снијег је пао, како си далеко, како си далеко, између нас рат је стао, тако се и звала пјесма, „Између нас рат је стао”, отац је обично пјевушио само те прве двије строфе или настављао мрмљајући, све до оног рефренског стиха о лутању кишном Венецијом, гдје би име града опет разговјетно изговорио, знао је, наравно, да су њих двоје на брачно путовање ишли у Венецију, али није претјерано пажљиво слушао њихове двосмислене жалопјекe о киши која их је пратила, па тако, испада, није пажљиво слушао ни очево пјевушење, јер му се тек у успомени указао његов смисао, изгледа да је његов отац још док је био у Сарајеву, а он и мајка у Високом, док их је раздвајало ваљда једва неких тридесетак километара, који су, међутим, онда изгледали већи од тридесет хиљада километара, убиједио себе да је рат стао између њих, може

бити да су они имали проблема и непосредно пред рат, уосталом, кад је рат почео њему је било шеснаест, а помало је и клише да се бракови често распадају чим дијете или дјеца теоретски могу колико толико да се осамостале, питао се послѣје да ли се његов отац смувао с неком женском у Сарајеву, нису нажалост никад успјели да се зближе на начин да може директно да га пита тако нешто, али ако и јесте, сумњао је да му је то било посебно важно, није он тих дана био тужан јер му је недостајао неко у Сарајеву, тужан је био јер му је недостајала властита жена у тренутку у ком је она била крај њега, има код Борхеса у једној од посљедњих његових књига пјесмица која се зове „Носталгија за садашњошћу” гдје се описује неки човјек како размишља како би све у животу дао да је у том тренутку са својом вољеном на Исланду, па да тамо дијеле садашњост као да дијеле музике или јабуку, а да је баш у том тренутку тај исти човјек са својом вољеном био Исланду, тако му се чини да се у то вријеме осјећао његов отац, само у још тужнијем регистру, мајка је, за разлику од њега, била директан актер у тој драми, па и ако није морала бити сигурна како се тачно отац осјећа, морала је барем да слути или да се прибојава, она испрва није мислила да је рат стао између њих, али је касније у то повјеровала вјероватно и снажније него отац, и тако су њих троје проводили вечери расправљајући које апликације треба да попуне, да ли неке преко Црвеног крста које су ваљда најпоузданије, односно имају највећу шансу да буду прихваћене, а које би их одвеле у Канаду или да иду директно преко Америчке амбасаде што има мање вјероватноће да прође, али би било боље или да гањају неку мутну комбинацију преко агенције коју у Грацу држи некакав Раде из Лесковца